

ชื่อวิทยานิพนธ์ : รูปแบบการเผยแผ่ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนนทบุรี

ผู้วิจัย : พระครูสุทธิกิจโกศล (สมภพ สุวโจ)

ปริญญา : พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: อาจารย์ ดร.ยุทธนา ปราณีต B.A., M.A., Ph.D. (Pol. Sc.)

: ผศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ B.A., M.A., Ph.D. (Pol. Sc.)

วันสำเร็จการศึกษา : ๑๒ มีนาคม ๒๕๕๙

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ ๑. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ๒. เพื่อศึกษาแนวทางพุทธวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และ ๓. เพื่อนำเสนอรูปแบบการเผยแผ่ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนนทบุรี

ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยจากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๙ รูป/คน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๙ รูป/คน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาความ ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๑๗๕ ชุด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

๑. สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พระสังฆาธิการได้ให้การดูแลสนับสนุนด้านการเผยแผ่ ในลักษณะเฉพาะการแก้ไขปัญหาตามสถานการณ์ จุดอ่อนไม่มีการบริหารจัดการที่ดี ควรต้องเร่งปรับปรุงแก้ไขเพื่อพลิกให้เป็นจุดแข็ง สิ่งคุกคาม เช่น คนบวชน้อยลง รุ่นลูกไม่ยอมเข้าวัด พระนักเผยแผ่ต้องปรับท่าที่การทำงานให้เหมาะสม ปัญหาอุปสรรคการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในระดับจังหวัดนั้นมีอยู่หลายกรณี ถึงแม้ว่าศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดจะมีวัตถุประสงค์อย่างไรก็ตาม แต่การทำงานจริงก็ย่อมมีปัญหาอุปสรรคตามมาอย่างแน่นอน ตามปกติแล้วศูนย์ประสานงานประจำจังหวัดมีหน้าที่อำนวยความสะดวก คอยเป็นที่ปรึกษาแก่บุคลากรการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คอยให้การอุปถัมภ์ และปฏิบัติตามนโยบายเป็นต้น

๒. แนวทางพุทธวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พระสังฆาธิการมีหน้าที่ในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วิเคราะห์การเผยแผ่ตามหลักการสื่อสาร โดยคณะบุคคลผู้ทำหน้าที่การเผยแผ่ควร จะศึกษาความเป็นมาและพุทธวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างรอบคอบ เมื่อศึกษาแล้วก็จะเห็นได้ว่า พระพุทธเจ้าทรงกำหนดภูมิความรู้ของบุคคลแล้วถ้าหากว่า บุคคลใดมีระดับสติปัญญาน้อย พระองค์ก็สอนแบบง่ายๆ ถ้าผู้ใดมีสติปัญญาแก่กล้าแล้วก็สอนแบบเชิงลึก พุทธวิธีการสอน ๔ คือ

สันตัสสนา แจ่มแจ้ง สมาทปนา จุงใจ สมุตเตชชา แกล้วกล้า และสัมปหังสนา ร่าเริง ซึ่งหลักดังกล่าวมานี้เมื่อพระสังฆาธิการนำมาประยุกต์กับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามหลักการสื่อสารด้านผู้ส่งสาร ด้านสาร ด้านช่องทาง และด้านผู้รับสาร ก็จะก่อให้เกิดผลดีแก่คณะบุคคลผู้รับผิดชอบการเผยแผ่ สนับสนุนให้เกิดการบริหารการเผยแผ่ และดำเนินการให้เป็นไปตามรูปแบบอย่างเหมาะสมและมีความชัดเจนตามวัตถุประสงค์

๓. นำเสนอพุทธวิธีการเผยแผ่ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนนทบุรี **สนทสสนา** การเทศนาเป็นศิลปะสำคัญที่นักเทศน์ทุกรูปทำความเข้าใจ อุเทศคือหัวข้อที่ยกขึ้นเป็นหลักในการแสดง นิเทศคือการอธิบายขยายความเชิงปริยัติ และปฏินิเทศคือการสรุปใจความวางเป็นประเด็น **สมาทปนา** เคล็ดล้นหมายถึงกลเม็ดหรือวิธีที่ชาญฉลาด ศิลปะหมายถึงความมีฝีมือหรือความชำนาญ ในการแสดงออก **สมุตเตชชา** การปฏิบัติภารกิจไปก่อนเวลา เข้าหาเจ้าหน้าที่ คัมภีร์ไม่ขาด ฉลาดเจรจากับเจ้าภาพ **สัมปหังสนา** แสดงวิธีการเป็นแนวทางคือมีครูแนะนำ ท่องจำเทศนา ฝึกว่าปากเปล่า เข้าใจวางโครง ฟัง เขียน เพียร อ่าน ปฏิภาณว่องไว จิตใจสงบเป็นต้น สำหรับผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณตามพุทธลีการสอน ๔ ตามความคิดเห็นของพระสังฆาธิการที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า พระสังฆาธิการที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

การเผยแผ่ตามหลักการสื่อสาร ผู้ส่งสาร เข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง สร้างความจงใจให้แก่ผู้รับ ธรรมะ ปฏิบัติตามได้อย่างเหมาะสม ส่งเสริมให้เกิดความแกล้วกล้า มีความยินดีร่าเริง บันเทิงใจใน ธรรมะ ด้วยลีลาการสอนของผู้ส่งสารด้วยภาษาพูด ภาษาเขียนในการสื่อสาร สาร การสื่อสารเป็น ศาสตร์ที่ต้องอาศัยทั้งบุคคล วัสดุเครื่องมือ และเทคนิค ถ่ายทอดสารจากผู้ส่งไปยังผู้รับ เช่น เสียงพูด กิริยาท่าทาง สิ่งพิมพ์ วิद्यุ โทรทัศน์ เป็นต้น ช่องทางการสื่อสาร คือตัวกลางให้สื่อจากผู้ส่งสารไปถึง ผู้รับสาร โดยผ่านประสาทสัมผัส ได้แก่ มองเห็น ได้ยิน ได้กลิ่น ได้สัมผัส และได้ลิ้มรส ซึ่งต้องอยู่ต่อ หน้ากัน แต่ถ้าอยู่ห่างไกลกันก็ต้องใช้สื่อที่สร้างขึ้นเป็นเครื่องช่วยในการติดต่อสื่อสาร โดยช่องทาง หมายถึงทางซึ่งทำให้ผู้ส่งสารกับผู้รับสารติดต่อกันได้ ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ผู้รับสาร พระพุทธเจ้า ทรงวิเคราะห์ผู้รับสารตามระดับสติปัญญา ตามความเหมาะสมของบุคคลแตกต่างกัน เป็น ๔ ระดับ คืออุกมตัตถัญญู ได้แก่ ผู้มีภูมิปัญญาที่สามารถเรียนรู้และเข้าใจพระธรรมคำสอนได้ทันที เมื่อได้ฟัง วิปจิตถัญญู ได้แก่ ผู้สามารถเรียนรู้ได้เมื่อมีการอธิบายขยายความเพิ่มเติม เนยยะ ได้แก่ ผู้ที่ อาจเรียนรู้ธรรมด้วยอาศัยความเพียรอย่างยิ่งยวดทั้งด้วยการฟัง การคิด การถาม การท่องบ่น ปทปรมะ ได้แก่ ผู้ซึ่งไม่อาจเรียนรู้และเข้าใจในพระธรรมวิเศษ แม้จะฟัง คิดและท่องบ่น อย่างไรก็ตาม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณการเผยแผ่ตามหลักการสื่อสารตามความคิดเห็นของพระสังฆาธิการ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า พระสังฆาธิการ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

Dissertation Title : A Buddhist Propagation Model of Sangha Administrators
in Nontaburi Province

Researcher : Phrakhrusutthikitkoson (Somphob Suvaco)

Degree : Doctor of Philosophy (Buddhist Management)

Dissertation Supervisory Committee

: Dr.Yuttana Praneet B.A., M.A., Ph.D. (Pol. Sc.)

: Asst. Prof. Dr.Termsak Thong-in B.A., M.A., Ph.D. (Pol.Sc.)

Date of Graduation : March 12, 2016

ABSTRACT

The Objectives of this research were: 1) to study the general situations and problems of the propagation of Buddhism, 2) to study Buddhist methods for the propagation of Buddhism and 3) to propose Sangha Administrators' model of the propagation in Nonthaburi Province.

This research is a mixed methodological research using a qualitative and quantitative one. In qualitative research, documentaries, in-depth interview with 19 key informants and focus group with 9 scholars were used. In this, descriptive method was also used in analyzing data. In quantitative research, questionnaires from 174 samples were collected and then analyzed by descriptive statistics in the forms of frequency, percentage, mean and standard deviation.

Findings were as follows:

1. In the general situations and problems of Sangha administrators' propagation of Buddhism, it showed that the situation-based techniques and the support of propagation of Buddhism had been obviously used by Sangha administrators then such an action had been unavoidably giving rise to the weakness of administration, this problem should be solved so that the strong point could be actualized. Few people ordained were the threat, furthermore, new generation did not go to monasteries. The monks who have been propagating Buddhism must appropriately improve their ways in dealing with those problems. There are many problems and obstacles with respect to the propagation of Buddhism in Nonthaburi province despite having the objectives of the provincial centre of the propagation of

Buddhism. As a matter of fact, any mission has a problem. Usually, in carrying out this task, it has been supported by the provincial centre of coordination in the forms of consultation, support and its policy etc.

2. In the Buddhist method for the propagation of Buddhism, it showed that its vision, mission and SWOT analysis had been basically controlled by the Sangha administrators. Those who have been dealing with the propagation of Buddhism should clearly study its history and Buddhist method of the propagation of Buddhism which would bring about the right understanding of Buddha's styles of teaching, that appeared the Buddha would give the simple teaching to a man who has less wisdom and give more profound teaching to a man who has deep and profound wisdom. In this, there are four essential methods of Buddha's teaching: Santassanā; clearly explanation, Samadhapanā; inspiration towards the goal, Samuttejanā; encouragement, and Sampahangsanā; filling with delight and joy. If in administration monks applied these Buddha's methods together with the communicative principle; sender, message, channel and receivers, it would properly and objectively yield the good outcomes for those who were responsible for the propagation of Buddhism.

3. As regards the proposing the Sangha administrators' model of the propagation of Buddhism in Nontaburi Province, it showed that Santassanā should be applied all preachers because it is necessary for all sermonization. In doing this, every preacher must understand the Nitesa, headline used for preaching. Nitesa, headline was generally used for wider explanation in detail and Patinitiesa refers to a conclusion referring to summarization of the important main points of the subject. In the method of Samatapanā, this is the clever tactic and the science, embracing the clever skill of expression. In the method of Samuttejanā, a preacher should go before time of function, approaching in charge, texts and talk with the hosts are also needed. In the method of Sampahangsanā, this actually refers to the following of authentic guideline, learning by heart and teaching by heart, understanding the technique of preaching design, listening, writing and reading, practicing in order to have a rhetoric skill and peace of mind while preaching. The findings from samples'

data in method of teaching according to the four styles by over all were at middle level in all aspects.

As far as the method of the propagation of Buddhism is concerned, a preacher while propagating should follow the right principle of communication, sender, he should have a proper understanding, being able to encourage those who are interested in Dhamma, appropriately following, speaking the true language, message, the technique of communication is the science requiring a person, tools and techniques in communicating the message from senders to receivers such as voice, manners, printings, radio and television, channel, the channel of communication is the medium to carry out the message from senders to receivers who received message through the contacts such as seeing, hearing, smelling, touching and tasting needing face to face of each other. If communications are far away from each others, communicating devices must be used so that communicators could communicate through eyes, ears, noses tongues and bodies, receiver, in this, the Buddha categorized receivers into four groups in accordance with their wisdom; Ukkatitanyu, ones who has the brightest wisdom understanding Dhamma immediately after hearing, Vippatitanyu; ones who could understand Dhamma after listening to the explanation in details, Neyya; one who could learn Dhamma by exerting utmost effort with listening, thinking, questioning and memorizing, Padhaparama; ones who could not understand Dhamma even though ones tried ones' best to listen, to think and to memorize. The findings from samples of Sangha administrators by overall were at middle level in all aspects.